

Гіденко Є. С.

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Hydenko Yevhen

*Senior Lecturer at the Department of Tactical and Special Training
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

У статті досліджено правове регулювання діяльності Національної поліції України у виконанні службово-бойових завдань. Зокрема, звернено увагу на генезу окремих центральних понять нашої роботи, повноваження щодо забезпечення та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, виконання службово-бойових завдань поліцейськими у цивільному одязі. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що робота поглибила теоретичні напрацювання щодо правового регулювання діяльності Національної поліції України у виконанні службово-бойових завдань. Несення служби поліцейськими в умовах війни, надзвичайного стану або ж інших критичних ситуацій вимагають від працівників Національної поліції відповідних умінь навичок та особливостей характеру. Так, до поліцейських однією з основних вимог є швидкість прийняття рішення у критичних ситуаціях, вміння діяти врахувавши всі обставини.

Ключові слова: Національна поліція України, службово-бойові завдання, служба діяльність, несення служби, військовий стан.

Вступ та постановка проблеми. В умовах воєнного стану змін у повноваженнях, компетенції, правах та обов'язках, порядках та процедурах зазнають майже всі державні інституції.

Національна поліція не є винятком: до нормативно-правових актів, які регулюють її діяльність, внесено значну кількість змін, які регулюють функціонування цього органу в період воєнного стану. Враховуючи той факт, що на сьогоднішній день, наша держава перебуває в умовах війни, тема дослідження набуває високого рівня актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню щодо особливостей правового регулювання діяльності Національної поліції України у виконанні службово-бойових завдань стали публікації провідних науковців серед яких Березанський О., Козаченко О., Мисливський В., Навроцька В., Стрельцов Є., Сердюк А., Захарчук В., Хряпінський П. та інших вчених.

Відповідно до чинного законодавства України, на поліцейських покладено ряд обов'язків та повноважень. Відповідно, зрозуміло, що в період воєнного стану робота поліцейського має ряд особливостей. Так, за загальним правилом, поліцейський, який виконує службові обов'язки в цивільному одязі, зобов'язаний завжди мати при собі спеціальний жетон. Поліцейському заборонено знімати з одноструку спеціальний жетон чи приховувати його [1, с. 41].

На початку дослідження, варто звернутися до дослідження генези окремих центральних понять нашої роботи. Так, службово-бойові завдання це завдання, що виконують озброєні поліцейські в установленому чинним законодавством порядку. Беручи до уваги той факт, що окремі словники, котрі здійснюють тлумачення певних понять відмічають факт взаємозв'язку служби із військовим обов'язком громадянина. Здійснивши аналіз Закону України «Про Збройні Сили України», також варто звернути увагу на наявність у вказаному нормативно-правовому акті терміну служба діяльність. Так, аналіз нормативно-правового акту показав, що законодавець ототожнює поняття ведення операцій та поняття бойових дій, у свою чергу поняття бойових дій ототожнюється

з війною, проте не містить самого визначення «службово-бойової діяльності».

Враховуючи вище зазначене, варто відмітити, що саме визначення службово-бойової діяльності має відношення Національної поліції лише в рамках виконання окремих операцій, та за умови участі щодо виконання заходів з правового режиму надзвичайного чи воєнного стану, або ж роботи із наслідками кризових ситуацій та спільно з підрозділами військового спрямування, органами державної влади тощо.

Ситуація деструктивності, в певній мірі, змінила орієнтир щодо нормотворчого регулювання діяльності поліції, враховуючи війну в Україні, що у свою чергу спровокувало наявність нових завдань та повноважень, тобто бойових котрі існують спільно з військовими.

Важливо зазначити, що у Законі України «Про Національну поліцію» повноваження у контексті забезпечення функціонування заходів режиму воєнного стану або ж надзвичайної ситуації; робота у напрямку протидії злочинним діянням на об'єкти критичної інфраструктури, що у свою чергу несе велику загрозу нормальному забезпеченню життєдіяльності населення, робота з підтримки безпеки у кіберпросторі; спільна робота із спеціальними підрозділами у напрямку протидії злочинних угруповань, диверсійно-розвідувальними групами та групами основним завданням яких є повалення конституційного ладу та суверенітету країни тощо.

Таким чином, вище досліджені нами напрямки роботи працівників Національної поліції видається специфічною, та заключається у наявності певної формальності, проте основним завданням якої є захист національної безпеки та суверенітету. Враховуючи вище зазначене, роботу поліцейських у період дії військового стану можна назвати службово-бойовою.

Вище зазначене аргументує необхідність розширення повноважень поліцейських на період дії воєнного стану, та на визначений час після скасування дії воєнного стану. Вказані розширення відповідно базуються на Законі України «Про правовий режим воєнного стану», хоч вона діє згідно із призначенням та специфікою.

Отже, дефініція «службово-бойова діяльність» у контексті напряму роботи поліції має відношення лише щодо цілеспрямованого застосування сил та засобів для забезпечення виконання завдань та безпеки в цілому держави та її окремих територій, у свою чергу «службово-бойова діяльність» в напрямку забезпечення діяльності, що передбачена відомчими нормативно-правовими актами.

Несення служби поліцейськими в умовах війни, надзвичайного стану або ж інших критичних ситуацій вимагають від працівників Національної поліції відповідних умінь навичок та особливостей характеру. Так, до поліцейських однією з основних вимог є швидкість прийняття рішення у критичних ситуаціях, вміння діяти врахувавши всі обставини. Отже, враховуючи вище зазначене, відмітимо, що боєздатність підрозділу працівників поліції напряму залежить від умінь діяти у стресових ситуаціях та найголовніше вміння справлятися із стресом, та вміння правильно застосувати тактичну роботу.

Важливо зазначити, що в умовах війни, виконання службових завдань можуть вимагати відповідних креативних рішень. Так, працівнику Національної поліції, в період воєнного стану, не заборонено здійснювати виконання службових обов'язків у цивільному одязі, та не розміщуючи жетон. Адже використання жетона та носіння форми може перешкодити виконанню окремих службових обставин.

Також, відсутня вимога щодо обов'язку поліцейського під час виконання службових обов'язків використовувати індивідуальні засоби захисту та з розміщенням на останніх ідентифікаційного номеру та спеціального жетону [2, с. 3].

Законом України «Про Національну поліцію» визначається процесуальний порядок щодо використання та застосування заходів примусу у тому числі, фізичного впливу, спеціальних засобів таких як кийки, кайданки тощо та вогнепальну зброю. Спеціальні засоби, котрі не є визначеними чинним законодавством поліцейському використовувати заборонено.

Проте, у період дії воєнного стану, за умови виникнення необхідності відбиття нападу або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, останній має право використати не тільки заходи примусу, але і засоби, котрі опинилися поруч [3, с. 25].

Також поліцейським представлено право застосовувати заходи примусу до осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без урахування окремих обмежень та заборон, визначених законом (зокрема, дозволяється застосування заходів примусу без попередження, нанесення ударів спеціальними засобами без обмежень щодо локації їх нанесення, а також застосування вогнепальної зброї).

Поліції дозволено застосовувати у воєнний час такі технічні прилади:

1. Техніку, що має функції фото- та відео фіксації, враховуючи прилади, котрі працюють в автоматичному режимі;
2. Прилади та засоби, котрі діють у напрямку визначення рівня радіаційних загроз або ж біологічних тощо;
3. Спеціальні засоби, що мають функції протидії застосування подібного засобу;
4. Засоби, котрі мають функції виявлення стану алкогольного сп'яніння у людини;
5. Засоби, котрі мають функції зчитування та ідентифікації номерних знаків транспортних засобів.

Техніка, що має функції фото- та відео фіксації, можуть розміщуватися на форменому одязі поліцейського, а також на літальних апаратах та спеціальному транспорті, судах. Також така техніка може розміщуватись на дорогах та будівлях із дотриманням відповідних вимог.

Поліції представлено право використовувати інформацію, отриману за допомогою фото- та відеотехніки, що перебуває

у чужому володінні. В період дії воєнного стану працівники Національної поліції уповноважені на здійснення конвоювання осіб, котрі є затриманими у зв'язку із підозрою у вчиненні кримінально-караного діяння, осіб, що взяті під варту, що є обвинуваченими та засудженими до позбавлення волі. У випадках, передбачених законом, поліція може утримувати таких осіб в ізоляторах тимчасового тримання [4, с. 68–69].

Також поліція наділена повноваженнями щодо здійснення функцій техніко-криміналістичного напрямку, здійснення огляду місця події тощо. Відповідно, в рамках діяльності, працівники поліції здійснюють завдання щодо розмінування в частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень.

Загальновідомим є той факт, що перенавантаження емоційних та фізичних сфер, за напрямком бойових дій завдають вкрай важливі наслідки у контексті якісної характеристики виконаної роботи. Психологічні дослідження виконані з вимогами сьогодення заявляють про те, що між життям особистості та діяльністю професійною існує досить тісний зв'язок. Так, такий зв'язок впливає на можливість організму протистояти рівню стресу в цілому, та приймати рішення у критичних ситуаціях.

Саме тому на психологів практичних підрозділів органів Національної поліції покладається досить важлива та серйозна робота щодо здійснення психологічного супроводу працівників. Варто відмітити, що стрес та стресові переживання в цілому вважаються абсолютно нормальною частиною життя людини. Присутність стресу на постійній основі у роботі поліцейського є абсолютно визнаним фактором.

Війна внесла зміни у звичну діяльність усіх соціальних інститутів України, зокрема, і в діяльність підрозділів Національної поліції. В цілому ґрунтовна професійна та психологічна підготовка поліцейських КОРД забезпечує готовність підрозділу до виконання поставлених службово-бойових завдань, адаптацію до проведення місій в умовах відкритого збройного вторгнення військ Російської Федерації та впевненість в перемозі.

Так, враховуючи вище зазначене, варто відмітити, що діяльність поліції в умовах воєнного стану варто розглядати як активу, безперервну, узгоджену, оперативно-технічну, режимну, захисну роботу, котра здійснюється в сфері професійної діяльності її центральними та територіальними органами самостійно чи у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, з метою боротьби з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не перед-баченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями шляхом здійснення заходів правового режиму воєнного стану, ліквідації наслідків кризових ситуацій, проведення спеціальних операцій тощо.

Таким чином, варто відмітити, що у період воєнного стану поліцейські виконують ряд завдань та функцій, котрі мають також певні особливості. Так, наприклад, в період дії воєнного стану, поліцейський, котрий безпосередньо виконує обов'язки в цивільному одязі, дозволяється виконувати свої обов'язки за відсутності жетона. Також, скасовано вимогу, за якою поліцейські були зобов'язані під час виконання службових обов'язків із використанням засобів індивідуального захисту розміщувати на них ідентифікаційний номер або спеціальний жетон.

Висновки. Роки протистояння російській військовій агресії в Україні висвітлили потребу глобального використання існуючих ресурсів задля зменшення рівня

загроз національній безпеці, а з нею – і потребу усунення прогалин в правовому механізмі державного регулювання службово-бойової діяльності сил безпеки і оборони, а також сил охорони правопорядку.

Початок повномасштабного вторгнення Росії на територію України заклав міцне підґрунтя для розбудови платформи щодо прийняття ряду важливих нормативно-правових актів. Вказані нормативно-правові акти впливають на адміністративно-правове забезпечення службово-бойової діяльності Національної поліції України.

Підтвердженням вищезазначеному є нові нормативно-правові акти що є прийнятими у профільному законодав-

стві, та котрі визначили нові повноваження працівників Національної поліції. Також відмітимо, що вказані нормативно-правові акти стосуються захисту національної безпеки та функціонального призначення діяльності поліції, що у свою чергу, змінює напрямки призначення та нормативної легалізації сутність не отримала, а єдиної доктринальної позиції з цього приводу поки що не вироблено. Тож перспективним і актуальним напрямком подальшої наукової розвідки, особливо, надбанням певного досвіду поліцейської діяльності в умовах воєнного стану, має стати розробка поняття службово-бойової діяльності та визначення її умов в чинних нормативно-правових актах.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про збройні сили України : Закон України від 06.12.1991 року № 1934-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 108.
3. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських : Наказ від 19.08.2017 року № 718. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 40-41. Ст. 8.
4. Завістовський О.Д. Професійна, службова та службово-бойова діяльність Національної поліції: сутність та розмежування понять. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2017. С. 258–262.
5. Покайчук В.Я. Сутність і співвідношення понять «сили безпеки» та «сили охорони правопорядку». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 47–53.
6. Ткачук П.П. Математичні методи вирішення задач комплексної оцінки комплексу бойового екіпірування з урахуванням особливостей функціонального призначення. *Військово-технічний збірник*. 2017. № 16. С. 24–30.
7. Чмелюк В.В., Гришук В.Л., Бадьора С.М. Основи тактичної підготовки працівників правоохоронних органів : навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 218 с.
8. Біліченко В. Тактика поведінки працівників Національної поліції з метою уникнення небезпечних ситуацій. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3 (118). С. 336–340.

References:

1. On the National Police: Law of Ukraine dated July 2, 2015 № 580-VIII (2015). *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 40-41, art. 379.
2. On the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine dated December 6, 1991 № 1934-XI (1992). *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 9, art. 108.
3. On the approval of the Rules for wearing police uniforms: Order dated August 19, 2017 № 718 (2017). *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 40-41, art. 8.
4. Zavistovskiy O.D. (2017). Professional, service and service-combat activities of the National Police: essence and demarcation of concepts. *Electronic scientific publication "Analytical and comparative jurisprudence"*, pp. 258–262.
5. Pokaychuk V.Ya. (2020). The essence and relationship of the concepts of "force security" and "law enforcement". *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsky State University of Internal Affairs*, no. 4, pp. 47–53.
6. Tkachuk P. P. (2017). Mathematical methods of solving the problem of complex evaluation of a set of combat equipment taking into account the peculiarities of the functional purpose. *Military and technical collection*, no. 16, pp. 24–30.
7. Chmelyuk V.V., Hryshchuk V.L., Badyora S.M. (2019). Basics of tactical training of law enforcement officers: training manual. Irpin: SFS University of Ukraine, 218 p.
8. Bilichenko V. (2022). Tactics of the behavior of National Police officers in order to avoid dangerous situations. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, no. 3 (118), pp. 336–340.

LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN PERFORMING SERVICE AND COMBAT TASKS

Summary. The article examines the legal regulation of the National Police of Ukraine in the performance of official and combat tasks. In particular, attention was paid to the genesis of certain central concepts of our work, the authority to ensure and implement measures of the legal regime of martial law, the performance of official and combat tasks by police officers in civilian clothes. The scientific novelty of the research lies in the fact that the work deepened the theoretical work on the legal regulation of the activities of the National Police of Ukraine in the performance of official and combat tasks. In accordance with the current legislation of Ukraine, police officers are assigned a number of duties and powers. accordingly, it is clear that during the period of martial law, the work of a policeman has a number of peculiarities. So, as a general rule, a police officer performing official duties in civilian clothes must always carry a special badge. It is forbidden for a policeman to remove a special badge from his uniform or hide it. It is important to note that in the Law of Ukraine «On the National Police» the powers in the context of ensuring the functioning of the measures of the martial law regime or the state of emergency; work in the direction of combating criminal acts against critical infrastructure objects, which in turn poses a great threat to the normal provision of life activities of the population, work to support security in cyberspace; joint work with special units in the direction of combating criminal groups, sabotage and intelligence groups and groups whose main task is to overthrow the constitutional order and sovereignty of the country, etc. Carrying out the police service in conditions of war, state of emergency or other critical situations requires the employees of the National Police to have the appropriate abilities, skills and characteristics of character. So, one of the main requirements for police officers is the speed of decision-making in critical situations, the ability to act taking into account all the circumstances. So, taking into account the above, we note that the combat effectiveness of a unit of police officers directly depends on the ability to act in stressful situations and, most importantly, the ability to cope with stress, and the ability to correctly apply tactical work.

Key words: National Police of Ukraine, service-combat tasks, service activity, service, military status.